

moór emánuel emlékezete kecskeméten

{ ITTZÉS MIHÁLY

Kecskemétet a zenei világ elsősorban Kodály Zoltán szülővárosaként tartja számon (más, a maga területén legalább országosan ismert muzikusokat most nem említve). Van azonban a híros városnak még egy, onnan hamar – talán 11 éves korában – elszakadt, és az ifjabb mesternél földrajzilag véglegesen messzebbre került, ugyancsak nemzetközi hírnévre jutott zeneszerző szülőtte: Moór Emánuel. A 19–20. század fordulójának különös, sokoldalú muzsikusa 150 éve, 1863. február 19-én született. Sokáig az elfeledettek, de ma is inkább az érdemeikhez és értékeikhez mérten kevésbé számon tartottak jegyzékén szereplő képviselője hivatásának. Moór Emánuel emlékének, művészetének felélesztését már 1968-ban, a 600. évfordulójára készülő város teendőit, adósságait számba vevő beszélgetésekben és újságcikkben szorgalmazta a város akkori művelődési felügyelője, Heltai Nándor. A később hírlapíróként

és helytörténészként működő, Kodály és Kecskemét kapcsolatát jelentős tanulmányban bemutató Heltai a szerény terjedelmű szakirodalomra és saját helyi kutatásaira alapozva a továbbiakban is ébresztgette „a másik kecskeméti” zeneszerző emlékét. Kezdeményezése visszhangtalan maradt. Emléktáblát, nevét viselő utcát, műveit megszólaltató hangversenyt nem kapott a zongorista-zeneszerző. Mindössze annyi történt, hogy 1979-ben Kemény Endre, a helyi szimfonikus zenekar karnagya műsorra tűzte Moór 2. gordonkaversenyét, Perényi Miklós szólójával.

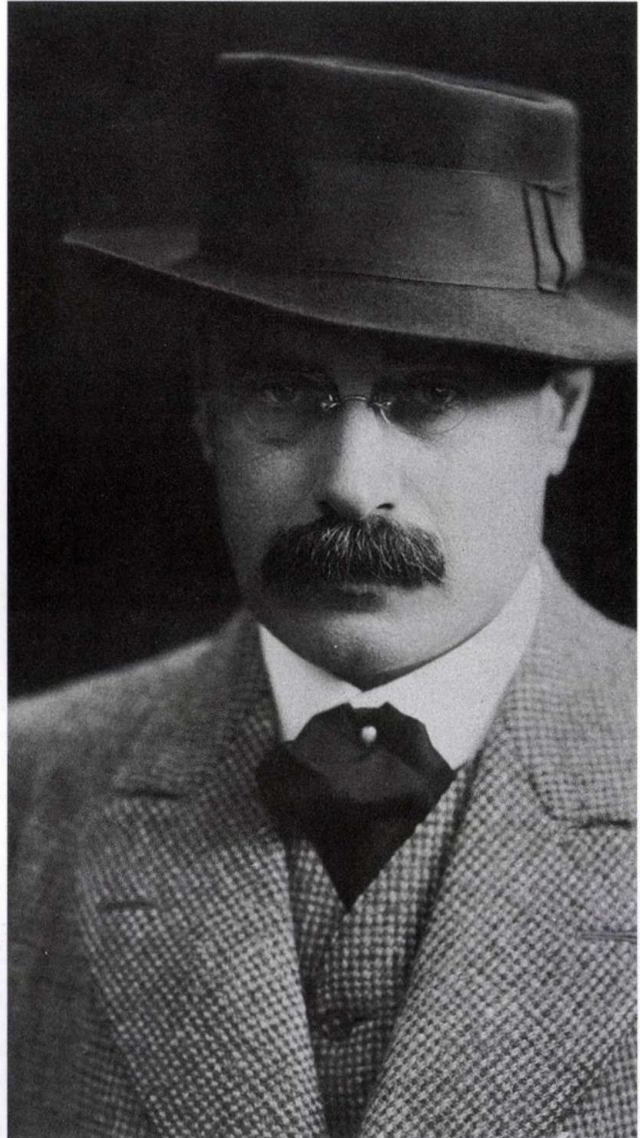
A többi néma csend – 2013. február 25-ig, amikor kiállítás- és kamarahangversennyel idézték fel e különös művész és hangszerkonstruktor emlékét. E páros esemény – a megkésve felállítandó emléktáblával együtt – remélhetőleg Moór Emánuel jelképes hazatérésének kezdetét jelzi. Az események

legszorgosabb előkészítője Retkes Anikó, a Kodály Iskola némettanára volt, aki létrehozta a kapcsolatot a kecskeméti önkormányzat és a németországi Emanuel und Henrik Moor Stiftung között. (Az alapítvány másik névadója a zeneszerző festőművész testvére.) Ennek köszönhetően gazdag dokumentumanyagot mutathattak be a Kodály Intézetben. A megnyitó közönsége hangfelvételtől ismerkedhetett a nevezetes Moór-féle kétmanuális Duplex-Coupler Pianoforte hangzásával, s élőben hallhatta a komponista elképzelései szerint épített hegedű különös hangját. *Iltés Tamás* a koncert műsorából adott előzetest egy szólóhegedűre írott tétellel. A hangversenyen a Kodály Iskola Nemesszeghy Márta-termében sokoldalúan idézték meg Moór zeneszerzői munkásságát. Elhangzott a *Stabat mater* (op. 138., 1912?) néhány tétele és a szólóhegedűre írott *Négy előjáték szvit formában* (op. 100., 1909), valamint a *B-dúr trióból* (op. 89.) az Adagio és a Scherzo. A zenetörténeti környezetet Karg-Elert és Reger művei prezentálták.

A helyi dokumentumokkal kibővített kiállítást a nyári Kodály Fesztivál keretében (július 25.–augusztus 2.) nemzetközi közönség is láthatja. A nyitóhangversenyen – Kodály-kórusművek és Stravinsky Zsoltárszimfóniája társaságában – felcsendül Moór Emánuel Pablo Casalsnak és Guilhermina Suggiának ajánlott *D-dúr kettősversenye* (op. 69.). A két kecskeméti születésű zeneszerző végre egy műsorban találkozik.

A műsor mottója Moór Emánuel legnevesebb hívének, Pablo Casalsnak a megállapítása, ahogy azt Jesus Maria Corredor beszélgetés-kötetében olvashatjuk a Három félreismert művész című fejezetben. Moór, akit „amatőr zeneszerzőként” mutattak be Casalsnak Lausanne-ban 1907-ben vagy 1908-ban, zenei bemutatkozásakor Első csellóversenyét játszotta el zongorán a csellóművésznek. „Olyan kiválóan játszott, és a mű is olyan jelentékeny volt, hogy nyomban megéreztem ennek az embernek a tragédiáját” (azt tudniillik, hogy feleségén kívül senki nem értette meg) – emlékezett vissza Casals, s így folytatta: „Amint befejezte, hozzám fordult. Én pedig ránéztem és őszinte meggyőződéssel mondtam: »Őn lángész!» Ez a rövid kijelentés volt a koncertműsor mottója. (Miközben e sorokat írom, Moór-zongoraműveket hallgatok, s nem egy helyen a korabeli francia zene hatását vélem felfedezni a késő romantikus német gyökerek mellett.)

Lapozgatva a Moór-alapítvány 2009-ben frissített műjegyzékét, a 220 darab között (151 kapott opuszszámot) jócskán akadnak olyanok, amelyek – mint például a *Petőfi-dalok* – a szerzőt szülőföldjéhez kötik. Közülük a néhány éve Budapesten előadott, 1895-ben keletkezett, Kossuth emlékének ajánlott *C-dúr szimfónia* és a Thomán Istvánnak dedikált *c-moll zongoraversenye* (op. 46., 1888), mely kétzongorás változatban a Rózsavölgyinél jelent meg, nyilván a legjelentősebb, de akadnak *Ungarische Tänze* és *Csárdás* címmel ellátott kompozíciók is. Tanulmányai és

MOÓR EMÁNUEL

művészi pályája is csak „töredékesen” kapcsolódik Moór Emánuel ide, hiszen a Volkmann osztályában töltött budapesti évek mellett részben Prágában illetve Bécsben tanult. Eközben, 1880 augusztusában látogatott szülővárosába, hogy hangversenyt adjon. Korabeli újságcikkek alapján idézte fel az eseményt egyik írásában Heltai Nándor. „Ámbár a fiatal Moór Manó még nem ért el addig, ahol a zongorajáték netovábbját képzeljük, mégis művészi technikája, kifejlett műízlése és egyes zenedarabok felfogásában s előadásában kitűnt előrehaladottsága méltó reményeket költött hallgatóságában az iránt, hogy a jeles ifjú a zeneművészet és kivált a gyakorlati zeneművészet terén kiváló képzettsége által hírt és elismerést fog nyerni. Különb tetszésben részesíté közönségünk Liszt Ferenc 2 gyönyörű, művészi-leg értelmezett Rhapszódiaját.”

A reményteli ifjúból világvándora művész lett, aki tanulmányait befejezve rövid szegedi tanítás után külföldre távozott: követte apját, Rafael Moórt, aki New Yorkban lett főkántor, majd visszatért Európába: Anglia, Németország és Svájc adott otthont, működési lehetőséget számára. Svájcban is halt meg, 1931. október 20-án.

Élete utolsó évtizedében főleg hangszerkonstruálással foglalkozott. 1928-ban a kétmanuális zongorát Budapesten is bemutatta. Bónis Ferenc Élet-pálya: Kodály Zoltán című könyvében az 558. képen Kodály látható a zenetudományi tanszak hallgatóival a

Moór által tervezett hangszer előtt a Zeneakadémián. (Emlékezetem szerint a XVII-es teremben állt ez az instrumentum, s most egy múzeumi raktárban várja a felújítást). Számomra ez a kép is a két, muzsikájukban a majd' generációs különbség miatt is más-más ideálokat követő, szülőhelyük révén mégiscsak összekapcsolható, kecskeméti születésű zeneszerző szimbolikus találkozását jelenti. }

